

**КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ:
СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ, ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ ЗРОСТАННЯ**

В. Ю. Губарев

студент 5 курсу, група ЕПм-51, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент В. М. Костриченко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті досліджено сучасний стан ринку хліба та хлібобулочних виробів.

Проаналізовано динаміку виробництва хліба і хлібобулочних виробів в Україні.

Виявлено основні проблеми функціонування галузевого ринку. Окреслено перспективи подальшого розвитку даного ринку і шляхи підвищення конкурентоспроможності.

Ключові слова: хлібопекарська галузь, ринок хліба і хлібобулочних виробів, конкурентоспроможність підприємства, шляхи підвищення конкурентоспроможності.

В статье исследовано современное состояние рынка хлеба и хлебобулочных изделий.

Проанализирована динамика производства хлеба и хлебобулочных изделий в Украине.

Охарактеризованы основные проблемы функционирования отраслевого рынка.

Определены перспективы дальнейшего развития данного рынка и пути повышения конкурентоспособности.

Ключевые слова: хлебопекарная отрасль, рынок хлеба и хлебобулочных изделий, конкурентоспособность предприятия, пути повышения конкурентоспособности.

In article has been investigated the modern state of the bread and bakery products market. The main dynamic of bread and bakery products in Ukraine is analyzed. Basic problems are revealed functioning of the industry market. The identified the prospects of further development of this market and ways to improve competitiveness.

Keywords: bakery industry, the market of bread and bakery products, competitiveness of enterprises, ways to improve competitiveness.

Сучасний етап розвитку економіки України висуває якісно нові вимоги до управління конкурентоспроможністю підприємств. Умови формування ринкових відносин в країні, які характеризуються динамічністю зовнішнього середовища, зниженням платоспроможності населення, загостренням конкурентної боротьби, підвищеннем рівня комерційного ризику, тяжким фінансовим станом більшості підприємств, потребують пошуку нових способів виживання підприємств та забезпечення їхнього ефективного функціонування. Відповідно виробник має знати, яким чином можна досягти необхідного результату на ринку, як просуватиметься його продукція. Підприємствам, що планують вихід на нові ринки, необхідна не тільки детальна інформація про цей ринок, а ще і довгостроковий план дій. Для складання такого плану необхідно знати ситуацію, що склалася на галузевому ринку, передбачати можливі зміни, які можуть виникнути в тій або іншій ситуації. В цих умовах об'єктивно збільшується інтерес до вивчення проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства.

У розвиток дослідження проблематики конкуренції та конкурентоспроможності значний внесок зробили такі вітчизняні й зарубіжні вчені: Я. Базилюк, В. Безугла, С. Брю, М. Гельвановський, Т. Гончарук, Ф. Еджуорт, А. Курно, Л. Лісогор, К. Макконел, М. Портер,

С. Смерічевська, А. Сміт та ін. Усі вони використовували різні підходи до визначення умов конкурентного середовища та чинників конкурентоспроможності. Проте, як правило, при розкритті сутності конкуренції науковці розглядають лише окремі її прояви, а термін «конкурентоспроможність» визначають, спираючись на предмет дослідження.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану галузі, перспектив її розвитку та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі.

Хліб і хлібобулочні вироби традиційно займають особливе місце в структурі вітчизняного споживання, оскільки вони користуються стабільно-значним попитом населення України. Власне, тому виробництво хліба та хлібобулочних виробів можна віднести до стратегічних галузей економіки нашої держави, оскільки від ефективності діяльності хлібопекарських підприємств багато в чому залежить економічне та соціально-політичне життя країни.

Сьогодні ринок хліба і хлібобулочних виробів представлений великою кількістю вітчизняних підприємств з широким асортиментом продукції. За підсумками 2015 року провідними гравцями хлібобулочного ринку стали компанії: «Київхліб», Група Lauffer, «Хлібні Інвестиції», «Кулиничі», «Формула Смаку», «Концерн Хлібпром». Сумарна частка інших виробників хліба склала 48,1% [1].

У розрізі регіонів України найбільше хлібопекарської продукції виробляється в Дніпропетровській (167,9 тис. т), Київській (113,1 тис. т), Харківській (92,6 тис. т), Одеській (80,8 тис. т), Запорізькій (64,3 тис. т) областях (рис. 1) [2].

Рис. 1. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання, 2015 р.

Асортимент хлібобулочних виробів збільшується щороку в межах конкурентної боротьби за споживача, при цьому використовуються сучасні технології із застосуванням різних смакових добавок, наповнювачів тощо. За даними звіту «Аналіз ринку ХБВ» структура ринку в розрізі видів продукції, за підсумками 2015 року, мала такий вигляд: «Хліб пшеничний» (38,6% від загального обсягу ринку), «Хліб житньо-пшеничний і пшенично-житній» (30,3%), «Вироби булочні» (21,0%), «Вироби здобні» (4,9%), «Вироби сухі або тривалого зберігання» (2,5%), «Пироги, пиріжки, пончики» (1,8%). Консолідована частка інших видів хлібної продукції склала 0,9% [1].

Аналізуючи статистичні дані 2011–2017 рр., можна спостерігати тенденцію до зменшення обсягів випуску хліба та хлібобулочної продукції (рис. 2) [2].

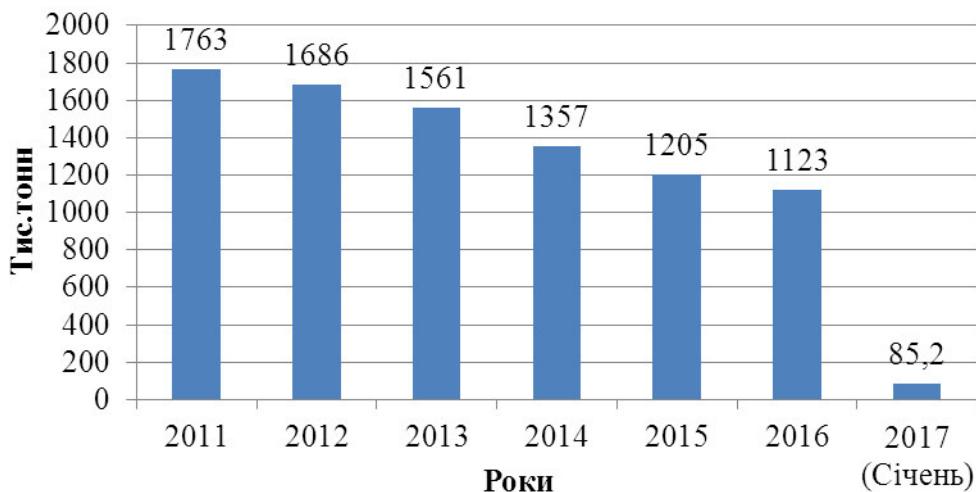

Рис. 2. Динаміка виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні за 2011-2017 рр.

Аналіз перспектив розвитку хлібопекарської галузі дозволив скомпонувати проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі в структурі, яка включає три рівні [3, С. 123]:

1. Державний рівень:

- державне регулювання цін та рівня рентабельності хлібопекарських підприємств;
- обмеженість обсягу борошна Аграрного фонду для виробництва соціального хліба;
- відсутність державної підтримки щодо оновлення основних засобів хлібопекарських підприємств (пільгове кредитування);
- відсутність лояльного інвестиційно-інноваційного клімату для розвитку хлібопекарських підприємств;
- нормативно-правова база, яка потребує оновлення відповідно до політико-економічних змін, що відбуваються в країні тощо.

2. Регіональний рівень:

- низький рівень лобіювання інтересів місцевих виробників хлібопродуктів на державному рівні;
- відсутність програм розвитку хлібопекарської галузі на регіональному рівні та розробки ефективних рішень і дій для аналогічної програми державного рівня.

3. Рівень підприємства:

- використання застарілого обладнання;
- висока собівартість продукції;
- відсутність складських приміщень для закупівлі та зберігання необхідної кількості зерна у період збирання врожаю за доступною ціною;
- неефективна система контролю на підприємстві;
- слабка інвестиційно-інноваційна складова діяльності підприємства;

- відсутність ефективної маркетингової діяльності хлібопекарських підприємств;
- слабка взаємодія сільськогосподарських виробників сировини, переробних підприємств, торговельних посередників, постачальників на основі кооперації.

Скорочення обсягів виробництва хліба посилює конкуренцію на ринку. Тому при зменшенні виробництва резервом зростання конкурентоспроможності вітчизняних хлібопекарських підприємств є розширення асортименту хлібобулочних виробів і поліпшення якості продукції. Вибаглива позиція українського споживача примушує виробників постійно підвищувати якісні показники хліба і хлібобулочних виробів, розширювати асортиментний ряд продукції, впроваджувати інноваційні продукти – хліб дієтичного та лікувально-профілактичного спрямування, що містять зернові суміші, висівки, фруктозу, мед, горіхи, овочеві і фруктові добавки, а також хліб, виготовлений за національними рецептами [4, С. 132].

Враховуючи сучасний стан галузевого ринку, для зростання конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств можна запропонувати такі рішення [3]:

- покращення якості сировини за рахунок більш досконаліх технологій її отримання та зберігання, розширення сировинної бази;
- приведення якості продукції у відповідність з європейськими та світовими стандартами;
- впровадження оновленого асортименту хліба та хлібобулочних виробів;
- розробка цінової стратегії для хлібобулочних виробів преміум-класу (продукція з додатковими властивостями, наповнювачами, корисними мікроелементами);
- використання високопродуктивних та енергозберігаючих технологій;
- раціоналізація використання усіх виробничих ресурсів;
- удосконалення системи підготовки і підвищення кваліфікації інженерно-технічних кадрів;
- удосконалення збутової системи та створення гнучкої системи стратегічного управління;
- лобіювання інтересів на державному рівні;
- швидке реагування на зміну та коригування потреб ринку.

Висновок. Дослідження сучасного стану хлібопекарської галузі показало стійку тенденцію до спаду виробництва хліба та хлібобулочних виробів, основними причинами якого є: недосконала законодавча база, висока частка зносу устаткування та збитковість підприємств хлібопекарської галузі. Тому для успішного функціонування на ринку хлібопекарські підприємства змущені розширювати асортиментний ряд, проводити модернізацію виробництва та розробити стратегічний план спільних дій, спрямованих на розробку та удосконалення механізмів співпраці підприємств та державних установ щодо реалізації цільових програм. Тільки за умов спільних дій можливо забезпечити ефективне функціонування підприємств і, як наслідок, розвиток хлібопекарської галузі харчової промисловості, що згодом зможе забезпечити високі доходи бюджетів місцевого та державного рівнів.

Список використаних джерел:

1. Ринок хліба: які компанії ділили його у 2015 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://agravery.com/uk/posts/show/rinok-hliba-aki-kompanii-dilili-jogo-u-2015-gosi>.
2. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
3. Федорова Т. В. Підвищення конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі : дис. канд. ек. наук : 08.00.04 / Федорова Тетяна Володимирівна – Житомир, 2015. – 247 с. – Режим доступу: <https://clck.ru/Ad6Tr>.
4. Поліщук І. І. Проблеми та перспективи розвитку хлібопекарської галузі в Україні / І. І. Поліщук, Я. О. Ящишена // Молодий вчений. – 2016. – № 5. – С. 131–133. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_5_36.
5. Навольська Н. В. Дослідження ринку хліба і хлібобулочних виробів в Україні [Електронний ресурс] / Н. В. Навольська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-11-2016/19-vipusk-11-cherven-2016-r/2139-navolska-n-v-doslidzhennya-rinku-khlibobulochnikh-virobiv-v-ukrajini>.